

ИНГ-ПРО
ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net

септембар 2024 / број 144 **9/2024****Како квалитетно нормирати право запослених на јубиларну награду
код послодавца и избећи најчешће грешке**

- ▶ Специфичне врсте обраде личних података запослених од стране послодавца
- ▶ Осигурани случај кроз судску праксу – први део
- ▶ Побијање одлука скупштине привредног друштва
- ▶ Еколошки аспекти у јавним набавкама
- ▶ Додатне уплате у друштву са ограниченом одговорношћу и њихово враћање
- ▶ Начело сразмерности у управном поступку
- ▶ Судија за прекршаје као део система безбедности

Србија - Влагифор, водопад Гостиле

Здравствена Вода Србије

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Претплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравој и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

 ЦЕНТАР ЗА ВРГУ О ДИВНИМ КОРИСНИЦИМА
0800 111 111

Оснивач и издавач:

ИНГ-ПРО Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а

За оснивача и издавача:

Горан Грчић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник Редакције:

Јован Матијашевић

Главни и одговорни уредник часописа:

Ана Фулетин

Сарадници:

Владимир Живанкић
Владимир Саичић
Горан Новаков
Драгана Марчетић
Жељко Албанезе
Марина Аксентијевић
Петар Мијатовић
Саша Кулић
Снежана Марјановић

Технички уредник:

Милена Станковић

Лектура:

Милица Радованчев

Графичка припрема:

Мирослав Арамбашић

Штампа:

Digital art, Београд

Редакција:

Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836-890
факс: +381 11 2836-474
имејл: redakcija@legeartis.rs

Часопис излази једанпут месечно (10 бројева и 1 двоброј у оквиру годишње претплате).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
34

LEGE Artis : прописи у пракси / главни и одговорни уредник Ана Фулетин. - [Штампано изд.]
. - Год. 3, бр. 25 (окт. 2014). - Београд : ИНГ-ПРО, 2014- (Београд : Digital art). - 28 cm

Месечно. - Наслов лат., текст ћир.. - Преузима нумерацију електронског издања. - Друго издање на другом медијуму: Lege Artis (Online) = ISSN 2334-6140
ISSN 2406-1085 = Lege Artis (Штампано изд.)

Поштовани претплатници,

Чести су случајеви у пракси да послодавци пропишу право на јубиларну награду својим запосленима, али не регулишу довољно детаљно начин и услове остваривања тог права, па долази до спорова и недоумица да ли одређени запослени у конкретној ситуацији остварује наведено право или не. С обзиром на то, потрудили смо се да кроз тему броја укажемо на то како квалитетно нормирати право запослених на јубиларну награду код послодавца и самим тим избећи најчешће грешке.

Разноврсне активности обраде личних података запослених за послодавце представљају велики изазов са аспекта утврђивања (не)могућности и ограничења која имају из угла Закона о заштити података о личности и Закона о раду, али и осталих примењивих прописа Републике Србије. У светлу претходно наведеног у овом броју детаљно су разрађене неке од најспецифичнијих врста обраде личних података запослених које спроводе послодавци, односно питања и дилеме који се јављају у вези са њима, и то: видео-надзор у пословним просторијама послодавца; (не)могућност приступа пословној електронској (имејл) комуникацији запослених и бивших запослених; обрада здравствених личних података запослених и података у вези са кривичним пресудама и кажњивим делима; обрада личних података кандидата за посао.

Уговор о осигурању је често споран, па се поводом њега воде многе парнице. Најчешће спорно питање проистекло из тог уговора тиче се постојања осигураног случаја, тако да је у овом и следећем броју анализирана најновија судска пракса у вези са тим.

Од 1. јануара 2024. у јавним набавкама у примени је начело заштите животне средине, с тим што је додат посебан члан Закона којим је регулисан еколошки аспект јавних набавки, за чију примену је усвојен и подзаконски акт. У овом броју објављена су упутства како правилно применити тако значајно начело у поступцима јавних набавки.

Скрећемо пажњу и на текстове из области привредног права у којима су аутори настојали да реше недоумице ко има право и под којим условима да побија одлуке скупштине привредних друштава и под којим условима могу да се обављају и враћају додатне уплате у д. о. о., али и које су то правне празнине које су се показале у пракси.

У области прекршајног права на шаљив начин, уз сугестивне илустрације, размотрена је улога судија за прекршаје у систему безбедности.

У рубрици „Кад језик пресуди” анализирано је који језички искази представљају индиректне претње, како се откривају и којим знањем треба да располаже форензичар лингвиста да би могао да их анализира, али и студије којима се доказује све то, док је рубрика „Поводом” посвећена жељи међународних институција да се оствари једнакост у платама међу половима, као и међу свим другим угроженим групама, између осталог, и обележавањем Међународног дана једнаких плата.

Поред наведених, ту су и остали врло актуелни текстови у поменутом, али и другим рубрикама, као и наше сталне рубрике „Портал читалаца”, „Календар аката” и „Регистар прописа донетих између два броја”.

Редакција

Будимо на вези

Часопис *Lege Artis* – ПРОПИСИ У ПРАКСИ отворен је за сва ваша питања, мишљења, конструктивне предлоге, похвале и критике. Можете их упутити ауторима текстова или на имејл Редакције часописа redakcija@legeartis.rs

Пратите нас:

- www.legeartis.rs
- www.propisi.net
- www.ingpro.rs
- www.facebook.com/IngProLegeArtis

Зашто баш **PROPI.SI.NET?**

- ▶ Зато што је прегледан и једноставан и не захтева никакву специјалну обуку за коришћење (*user friendly*).
- ▶ Зато што је могућ приступ неограниченом броју докумената у току претплате.
- ▶ Зато што има највећи број прописа, примера судске праксе, правних мишљења, модела и других докумената.
- ▶ Зато што има претраживач који даје прецизно сортиране и брзе резултате претраге.
- ▶ Зато што се документа – прописи и др. – могу претраживати путем одговарајућих скраћеница и синонима који се у правној пракси често користе.
- ▶ Зато што је једини на тржишту који аутоматски бележи најпрегледаније документе сваког претплатника и издваја их на почетној страни.
- ▶ Зато што има мејл-сервис који омогућава претплатницима да о новим прописима, примерима из судске праксе, правним мишљењима и стручним коментарима и другим документима из области које сами изаберу, буду информисани путем мејла истог дана кад су објављени у бази.
- ▶ Зато што ради са било ког рачунара на интернету, без икакве инсталације, а подржава рад и у интранет окружењу.
- ▶ Зато што је увек ажуран (не захтева ажурирање од стране претплатника).
- ▶ Зато што су текстови докумената и интерфејс доступни на ћирилици или латиници.
- ▶ Зато што једним кликом могу да се ископирају текстови у *Word* или *PDF* формату.
- ▶ Зато што има најсвеобухватнију и највећу базу судске праксе, са разгранатом структуром по одговарајућим правним гранама и правним институтима.
- ▶ Зато што се из текста прописа једним кликом приступа повезаним документима.

У овом броју...

РАДНО ПРАВО

- 4 Како квалитетно нормирати право запослених на јубиларну награду код послодавца и избећи најчешће грешке
- 12 Специфичне врсте обраде личних података запослених од стране послодавца
- 19 Премештај запосленог на друге одговарајуће послове на иницијативу послодавца, у складу са чланом 171. став 1. тачка 1) и став 2. и чланом 172. Закона о раду, кроз судску праксу

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- 26 Осигурани случај кроз судску праксу – први део

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ

- 42 Еколошки аспекти у јавним набавкама

УПРАВНО ПРАВО

- 50 Начело сразмерности у управном поступку

ПРИВРЕДНО ПРАВО

- 55 Побијање одлука скупштине привредног друштва
- 61 Додатне уплате у друштву са ограниченом одговорношћу и њихово враћање

КРИВИЧНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

- 65 Судија за прекршаје као део система безбедности

РУБРИКЕ

- 69 Портал читалаца
- 72 Календар важења правних аката
- 73 Поводом Међународног дана једнаких плата
- 88 Кад језик пресуди: Индиректне претње са становишта форензичке лингвистике
- 96 Преглед прописа донетих између два броја

Како квалитетно нормирати право запослених на јубиларну награду код послодавца и избећи најчешће грешке

У пракси се показало да није довољно само да послодавац пропише право на јубиларну награду својим запосленима, већ и да мора детаљно да уреди услове остваривања тог права, тако да су у овом тексту дата одређена упутства како да се оно квалитетно нормира.

Мр Жељко Албанезе

Увод

Јубиларна награда, као право запосленог, сходно одредби члана 120. став 1. тачка 1) Закона о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – одлука УС и 113/2017 – даље: Закон), може да се утврди општим актом, односно уговором о раду. Послодавац не може да спроводи исплату јубиларне награде запосленима непосредном применом одредбе Закона о раду којом је прописана само могућност за исплату, што значи да ће послодавац исплатити јубиларне награде само уколико је својим општим актом, односно уговором о раду утврдио право, односно могућност запосленог на исплату исте. Наведеном одредбом Закона о раду није прописана обавеза послодавца да запосленом обезбеди такву врсту примања, већ да, уколико има намеру да исплати јубиларне награде запосленима, својим општим актом, односно уговором о раду може да утврди право запосленог на јубиларну награду. Другим речима, запослени нема право на јубиларну награду ако оно није утврђено општим актом, односно право на јубиларну награду не остварује се аутоматски, самим навршавањем потребног броја година радног стажа запосленог, већ мора да

постоји општи акт или уговор о раду којим је прописано наведено право запосленог. Из тога произлази и следећи став: „Запослени нема обавезу подношења захтева за исплату јубиларне награде у ситуацији када то није прописано било којим актом послодавца” (Пресуда Врховног касационог суда Рев2. 1274/16 од 17. 5. 2017). Према томе, послодавац нема обавезу да запосленима исплаћује јубиларну награду нити је Законом уређено шта се сматра јубиларном наградом и у којим случајевима се она исплаћује, али му је остављена могућност да право на поменуту награду, услове, критеријуме или мерила за исплату и висину исте утврди општим актом или уговором о раду.

Право на јубиларну награду не остварује се аутоматски, самим навршавањем потребног броја година радног стажа запосленог, већ је потребно да код послодавца постоји општи акт или да је између послодавца и запосленог уговором о раду предвиђено (признато) наведено право. То право признаје се запосленима који су навршили одређени број година радног стажа. Услови под којима запослени може да стекне право на јубиларну награду зависе искључиво од онога што је предвиђено општим актом, односно уговором о раду. Дакле, док се право на исплату јубиларне награде не утврди општим актом или уговором о раду – послодавац нема обавезу да је обезбеди запосленом, значи без уређивања права на јубиларну награду у општем акту или уговору о раду не може да се исплати јубиларна награда.

Када је у питању стаж осигурања остварен у радном односу и уписан у радну књижицу издату од стране бивше републике СФРЈ, могу да се узму у обзир године рада остварене у радном односу на територији бивших република СФРЈ, које је запослени остварио до дана отцепљења конкретне републике. Као дани отцепљења појединих република од бивше СФРЈ рачунају се:

- за Словенију 20. 6. 1991. године,
- за Хрватску 25. 6. 1991. године,
- за Босну и Херцеговину 3. 3. 1992. године,
- за Македонију 8. 9. 1991. године,
- за Црну Гору 3. 6. 2006. године.

За остваривање права на јубиларну награду запослени послодавцу даје на увид радну књижицу издату од стране бивше републике СФРЈ, на основу које послодавац признаје запосленом све године рада остварене у радном односу на територији бивше републике СФРЈ до дана отцепљења те републике.

На пример, као дан отцепљења Хрватске рачуна се 25. 6. 1991. године, па запослени има право да за остваривање права на јубиларну награду укључи и године рада у Хрватској до наведеног датума, с тим што сматрамо да у регулативу јубиларне награде код послодавца (који има такве запослене) у општи акт треба унети одредбу да ће се приликом утврђивања јубиларне награде урачунавати и године рада у радном односу запосленог остварене на територији бивше СФРЈ до датума отцепљења конкретне републике, на основу податка уписаног у радну књижицу издату од стране бивше републике СФРЈ. Међутим, на пример, године рада у Хрватској после 25. 6. 1991. године не би могле да се урачунају за право на јубиларну награду.

7. Привремено удаљење запосленог са рада и право на јубиларну награду

Ако је колективним уговором код послодавца као услов за исплату јубиларне награде предвиђено да запослени у тренутку исплате има нпр. навршених **20 година рада код послодавца**, у том случају запослени који је привремено удаљен са рада нема права на исплату јубиларне награде ако у време исплате

није имао 30 година рада, већ 30 година радног стажа (наиме, њему радни стаж тече, али фактички није на раду).

Одлука о привременом удаљењу са рада има конститутивни карактер, тако да за то време запослени не ради, с тим што је законским нормама предвиђено да запослени у таквом радноправном статусу остварује утврђена права, као што су право на исплату накнаде зараде, као и право у случају престанка разлога за удаљење. Ако општим актом код послодавца као услов за остваривање права на исплату јубиларне награде није предвиђен број навршених година радног стажа, већ нпр. 20 година рада код послодавца, а запослени услед удаљења са рада фактички не ради од 12. 7. 2024. године, то значи да није испуњен услов за исплату јубиларне награде јер запослени у 2024. години није остварио 20 година рада код послодавца, већ је навршио 20 година радног стажа, што није услов за исплату јубиларне награде.

У вези са таквим погледом на ствари може се рећи да одсуства са рада по основу права на годишњи одмор, плаћеног одсуства, привремене спречености за рад или боловања представљају одсуства када запослени фактички не ради. Међутим, то су права која запослени имају и остварују из рада и по основу рада, док је одлука о удаљењу са рада основ одсуства, прописан законским нормама којима се запослени привремено удаљује из радне средине, па у таквој ситуацији не остварује ни право из рада, право на коришћење годишњег одмора, плаћено одсуство и друга права, јер му она, осим права на накнаду зараде, мирују. Дакле, када запослени фактички не ради, основ може да буде различит, и то као право запосленог да по законом предвиђеном основу одсуствује са рада, или уколико таквог основа нема, може да представља отказни разлог, а у конкретном случају основ је донета одлука о привременом удаљењу са рада, са другачијим последицама и остваривањем права запосленог по том основу (према Пресуди Окружног суда у Нишу Гж. И 1026/08 од 14. 11. 2008).

Специфичне врсте обраде личних података запослених од стране послодавца

Видео-надзор, приступ електронској комуникацији, обрада осетљивих личних података, обрада личних података кандидата за посао и питање дозвољености ограничења према Закону о заштити података о личности и другим примењивим прописима Републике Србије теме су које често изазивају недоумице у пракси и на које настојимо да одговоримо у тексту који следи.

Петар Мијатовић,
адвокат

Обрада личних података запослених у складу са Законом о заштити података о личности („Сл. гласник РС” бр. 95/18 – даље: ЗЗПЛ) у мноштву организација представља највећи обим активности обраде личних података. У том смислу разноврсне активности обраде личних података у пракси у том домену за послодавце представљају велики изазов са аспекта утврђивања (не)могућности и ограничења која имају из угла ЗЗПЛ и Закона о раду, али и осталих примењивих прописа Републике Србије.

У светлу претходно наведеног у овом тексту детаљно су разрађене неке од најспецифичнијих врста обраде личних података запослених које спроводе послодавци, односно питања и дилема који се јављају у вези са њима, и то:

- видео-надзор у пословним просторијама послодавца;
- (не)могућност приступа пословној електронској (имејл) комуникацији запослених и бивших запослених;
- обрада здравствених личних података запослених и података у вези са кривичним пресудама и кажњивим делима;
- обрада личних података кандидата за посао.

I. Обрада личних података запослених путем видео-надзора у пословним просторијама послодавца

Обрада личних података путем видео-надзора због своје природе може да има велики утицај на приватност лица, између осталог и на права и слободе запослених над којима послодавци спроводе или планирају да спроводе видео-надзор.

Пропуштено је да се у ЗЗПЛ, као и у закону пре њега кроз конкретне одредбе регулише обрада личних података путем видео-надзора, па руковоаци и обрађивачи у пракси и после пет година од почетка примене актуелног закона имају великих потешкоћа и недоумица по том питању. Од позитивних прописа, Законом о приватном обезбеђењу („Сл. гласник РС” бр. 104/2013, 42/2015 и 87/2018) уређено је питање видео-надзора, али у веома ограниченом обиму.

Стратегијом заштите података о личности за период од 2023. до 2030. године, коју је Влада усвојила 25. августа 2023. године, најављено је регулисање наведене области кроз иницирање измена и допуна ЗЗПЛ и усвајање посебних закона, али то још увек није реализовано.

У недостатку специфичних законских одредби које се односе на дато питање, решења која је Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности понудио у Моделу закона о заштити података

IV. Обрада личних података кандидата за посао

У пракси примене ЗЗПЛ приметно је да постоји велики број компанија/послодаваца који објављују конкурсе за посао, а врло често нису сигурни шта да раде са личним подацима кандидата за посао – по ком законском основу да их обрађују, на који начин могу да пруже информације у вези са обрадом података и да ли кандидате који нису изабрани на тренутну активну позицију могу да контактирају у будућности за неку другу позицију.

а) Законски основ за обраду личних података кандидата за посао

Имајући у виду да се лични подаци кандидата за посао преваходно прикупљају у сврху селекције кандидата за позицију за коју су се исти пријавили, најадекватнији основ за обраду личних података јесте члан 12. став 1 тачка 2) ЗЗПЛ – предузимање радњи, на захтев лица на које се подаци односе, пре закључења уговора.

б) Испуњење начела транспарентности и обавеза које произлазе из тог начела

Компаније се приликом процеса селекције кандидата често суочавају са практичним дилемама на који начин да пруже кандидатима за посао информације у вези са обрадом личних података, прописане члановима 23. и 24. ЗЗПЛ. У пракси би најбољи приступ био пружање информација у вези са обрадом личних података као део садржине огласа којим се оглашава позиција. Свакако да послодавци, како би избегли ситуацију да информације које се кандидатима пружају на једном месту буду преопширне и недовољно јасне, у самом огласу за посао могу да пруже основне информације у вези са обрадом, као што су информације о руковоацу и сврси обраде, док пуне информације могу да буду остављене на

линку у оквиру огласа који ће водити до свих информација у вези са активностима обраде личних података кандидата за посао.

в) Обрада личних података за потребе будућих позиција

Компаније неретко имају дилеме и у погледу тога да ли могу да контактирају кандидате за посао у случају оглашава других позиција у будућности. Имајући у виду одредбе ЗЗПЛ, пре свега начело законитости и начело ограничења у односу на сврху обраде, лични подаци кандидата за посао могу да се обрађују у друге сврхе, мимо спровођења селекције кандидата за оглашену позицију, у конкретном случају за потребе обавештавања о будућим позицијама или контактирања у вези са будућим позицијама, само под условом да је кандидат дао свој добровољни, информисани и безусловни пристанак за такву врсту обраде.

г) Рок чувања личних података кандидата за посао

Рок чувања личних података кандидата за посао није прописан/одређен законом, али је у ЗЗПЛ прописана обавеза руковоаца да личне податке чува само у периоду неопходном за реализацију сврхе због које су лични подаци прикупљени, што у пракси значи да послодавци могу да чувају личне податке кандидата за посао само за време трајања процеса селекције и евентуално неколико месеци након завршетка процеса селекција.

С друге стране, уколико компаније прибаве пристанак од кандидата за обраду личних података за потребе обавештавања/контактирања у вези са другим позицијама и пословним приликама, у том случају лични подаци могу да буду чувани до повлачења пристанка. Притом би и у таквим случајевима компаније требало да одреде максимални рок чувања података, узимајући у обзир природу и сврху обраде.

Подсетник: Нови ИНГ-ПРО вебинар

„Обрада личних података запослених – дилеме у пракси“

доступан је од 2. 9. 2024. године у оквиру издања Прописи.нет, у делу „Коментари“.

Премештај запосленог на друге одговарајуће послове на иницијативу послодавца, у складу са чланом 171. став 1. тачка 1) и став 2. и чланом 172. Закона о раду, кроз судску праксу

На основу члана 33. став 1. тачка 4) Закона о раду назив и опис послова које запослени обавља представљају обавезан елемент уговора о раду, па уколико послодавац жели да премести запосленог на друге послове, то може да учини само на основу анекса уговора о раду, осим уколико је реч о привременом премештају. Судска пракса која се односи на услове под којима запосленом може да се понуди анекс врло је богата, али су у наставку наведени само карактеристични примери.

Редакција

Разлози за измену уговора о раду морају да буду конкретизовани

До измене уговорених услова рада ради премештаја на други одговарајући посао долази искључиво због потреба процеса и организације рада, па сходно томе послодавац мора да образложи које су промене у процесу организације рада довеле до тога да понуди запосленом премештај на друге послове. Разлози за премештај, дакле, морају да буду конкретизовани навођењем чињеница из којих произлази потреба процеса и организација рада, при чему је нужно навести и чињенице које то премештање оправдавају. Анекс уговора о раду којим се запослени премешта на други одговарајући посао због потреба процеса рада био би ништав уколико не би постојала стварна потреба за поменути-м премештајем.

Из образложења Пресуде Врховног касационог суда Рев2. 1638/21 од 29. 12. 2021. године:

Одредбом члана 171. став 1. тачке 1), 2) и 5) Закона о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/05... 75/2014) прописано је да послодавац може да понуди запосленом измену уговорних услова рада – анекс уговора – ради премештаја на други одговарајући посао због потребе процеса и организације рада, ради премештаја у друго место рада код истог послодавца, у складу са чланом 173. истог закона. У ставу 2. истог члана Закона прописано је да се одговарајућим послом сматра посао за чије се обављање захтевају иста врста и степен стручне спреме који су утврђени уговором о раду. На основу одредбе члана 172. став 1. Закона о раду, уз понуду за закључење анекса уговора о раду, послодавац је дужан да запосленом, у писаном облику, достави разлоге за понуду, рок у ком запослени треба да се изјасни о понуди и правне последице које могу да настану одбијањем понуде. Чланом 191. став 1. Закона о раду прописане су правне последице незаконитог престанка радног односа тако што, ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног

и степен стручне спреме који су утврђени уговором о раду.

Међутим, таква понуда тужиоцу није учињена јер је неспорно да је тужиоцу понуђено закључење Анекса Уговора о раду премештањем на радно место техничког руководиоца објекта, за које је прописан степен стручне спреме VII/VI. Ради тога, то нису послови за које је прописан степен стручне спреме утврђен назначеним уговором о раду. То чини понуду незаконитом, па је њено одбијање од стране тужиоца било оправдано.

Када запослени оправдано одбије понуду за премештање на неодговарајуће послове, тада нема оправданог разлога за отказ уговора о раду на иницијативу послодавца, у смислу одредбе члана 179. став 1. т. 7) ЗОР. Ради тога, супротно разлозима из побијане пресуде, по схватању овог суда побијано решење је незаконито. Ради тога преиначена је побијана пресуда у ставу један изреке и усвојен у том делу тужбени захтев тужиоца.

Премештај запосленог на други посао за који се захтева виши степен стручне спреме дискреционо је право, али не и обавеза послодавца

Не постоји обавеза послодавца да са запосленим закључи или измени уговор о раду због тога што је запослени у међувремену стекао виши степен стручне спреме од оног за који је закључио уговор о раду. Дакле, уколико запослени поседује виши степен стручне спреме од оног који се захтева за рад на пословима за које је закључио уговор о раду, послодавац може (али нема

обавезу) да му понуди анекс уговора о раду ради премештаја на други посао за који се захтева виши степен стручне спреме који запослени поседује, односно који је стекао након заснивања радног односа.

Из образложења Пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1. 3785/21 од 2. 2. 2022. године:

Поред тога, чињеница да је тужилац стекао високошколско образовање током радног односа код туженог не подразумева аутоматски обавезу туженог послодавца да га распореди на радно место за које је потребан тај степен образовања, у ком смислу су неосновани наводи тужиоца да се више пута обраћао туженом са захтевом да ускладе његов уговор о раду са његовом стручном спремом. Тужилац је са туженим закључио уговор о раду и анексе уговора о раду са вишом школом, у складу са актом о систематизацији. Како је уговор о раду резултат консензуалности воља уговорних страна, уз ограничења наметнута послодавцу од стране законодавца, а све у циљу заштите запосленог као слабије стране у овом односу, не постоји обавеза послодавца да са запосленим закључи или измени уговор о раду због тога што је запослени у међувремену стекао виши степен стручне спреме. Тужилац је приликом заснивања радног односа, односно приликом сваке измене радног места заснивао радни однос у складу са важећом систематизацијом код туженог, уз уредну исплату утврђене зараде од стране туженог, при чему је за свако од радних места на којима је засновао радни однос била предвиђена виша стручна спрема.

WWW.PROPISI.NET

Осигурани случај кроз судску праксу – први део

Како спорови из уговора о осигурању нису ретки у пракси, тако је судска пракса из наведене области богата и разноврсна, с тим што се нарочито често као спорно питање јавља постојање и доказивање осигураног случаја.

Драгана Марчетић,
судија Апелационог суда у Београду

Снежана Марјановић,
судија Вишег суда у Београду

Уговором о осигурању обавезује се уговарач осигурања да плати одређени износ организацији за осигурање (осигуравач), а организација се обавезује да, ако се јави догађај који представља осигурани случај, исплати осигуранику или неком трећем лицу накнаду, односно уговорену своту или учини нешто друго (чл. 897. Закона о облигационим односима – даље: ЗОО).

Дефинишући осигурани случај у члану 898 ЗОО, законодавац га одређује као **догађај с обзиром на који се закључује осигурање (осигурани случај)**. Он мора да буде будући, неизвестан и независан од искључиве воље уговарача. Уговор о осигурању је ништав ако је у часу његовог закључења већ настао осигурани случај, или је био у наступању, или је било извесно да ће наступити, или ако је већ тада била престала могућност да он настане. Међутим, ако је уговорено да ће осигурањем бити обухваћен одређени период који претходи закључењу уговора, уговор ће бити ништав само ако је у часу његовог закључења заинтересованој страни било познато да се осигурани случај већ догодио, односно да је већ тада престала могућност да се он догоди.

Прописи и врсте осигурања

Прописи који регулишу наведену област су, осим Закона о облигационим односима, Закон о осигурању („Сл. гласник РС” бр. 139/2014 и 44/2021), Закон о обавезном осигурању у саобраћају („Сл. гласник РС” бр. 51/2009, 78/2011, 101/2011, 93/2012 и 7/2013 – одлука УС) и Закон о здравственом осигурању („Сл. гласник РС” бр. 25/2019 и 92/2023).

Закон о облигационим односима познаје осигурање **лица и имовине, као и осигурање од одговорности**. Он је општи закон у датој области, па га треба тумачити тако да се примењује на осигурани случај ако посебан закон нешто друго не прописује, а у складу са правном теоријом која предвиђа да посебан закон дерогира одредбе општег.

Закон о осигурању разликује:

- **животна осигурања** (чл. 8), и то осигурање живота, које покрива осигурање живота за случај доживљења, за случај смрти, за случај смрти и доживљења, са повратом премије, затим осигурање за случај венчања и рођења, рентно осигурање, допунско осигурање уз осигурање живота, које покрива допунско осигурање од последица незгоде уз животно осигурање, као и допунско здравствено осигурање уз животно осигурање и др;
- **неживотна осигурања**, која су одређена у чл. 9, и то: осигурање од последица незгоде, укључујући и осигурање од повреда на раду и професионалних обољења (покрива уговорену новчану накнаду за случај незгоде, накнаду уговорених трошкова за случај незгоде и комбинацију тих исплата), и исплату због последица повреде или оштећења здравља или због смрти путника, добровољно здравствено осигурање (покрива уговорену новчану накнаду за случај болести, накнаду уговорених трошкова лечења и комбинацију тих исплата), затим осигурање моторних возила, шинских возила, ваздухоплова, пловних објеката, осигурање робе у превозу, осигурање имовине од пожара и других опасности (експлозије, олује и друге природне непогоде, атомска

пена левог кука, али не и потпуни губитак функције кука према Табели инвалидитета (предвиђен проценат 30%), који подразумева потпуни губитак његове физиолошке покретљивости. Зато су неосновани наводи ревизије о погрешној примени материјалног права у погледу тумачења уговора и обавезности општих услова осигурања. Тужилац је са туженим закључио уговор о животном осигурању са допунским осигурањем од последица несрећног случаја по полиси од 5. 7. 2007. године, чији су саставни део Општи услови за осигурање живота и Посебни услови за осигурање

од последица несрећног случаја (незгоде), који су, према чињеничном утврђењу, уручени тужиоцу и са којима је он упознат, па су без утицаја наводи ревизије, постављени у форми питања, да ли су тужиоцу били познати услови осигурања и да ли је имао могућност да се са свим значајним одредбама упозна, чиме се заправо оспорава утврђено чињенично стање, што у поступку по ревизији није дозвољено по члану 407. став 2. ЗПП.

(Пресуда Врховној касационој суда Републике Србије од 30. 11. 2022)

У другом делу текста који ће бити објављен у следећем броју теме су:

- терет доказивања наступања осигураног случаја,
- прелазак права која се тичу осигураног случаја са осигураног лица на осигураваача,
- допринос висини штете када наступи осигурани случај, и
- уговорна ограничења одговорности осигурања према трећим лицима.

Електронски часопис ЛЕГЕ АРТИС – ПРОПИСИ У ПРАКСИ

Часопис „Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ“, електронско издање, са стручним ауторским текстовима, већ дужи низ година незаобилазни је саветник и дневни пратилац у сваком пословању. Наменен је, пре свега, правним службама у јавном и приватном сектору, привредним субјектима, установама, адвокатским канцеларијама итд.

Од области у часопису издавајемо: Јавне набавке и буџети, Грађанско право, Кривично и прекршајно право, Образовање, Планирање, изградња, становање, Привредно право, Радно право, Управно право, Здравствене установе, здравствена заштита и здравствено осигурање и друге области, као и сталне рубрике „Портал читалаца“, „Календар правних аката“ и „Регистар прописа“.

Тренутно се у издању налази преко 1.800 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

Еколошки аспекти у јавним набавкама

Последњим изменама Закона о јавним набавкама, које су у примени од 1. 1. 2024. године, уведено је начело заштите животне средине. Према одредбама члана 6. тог закона, наручилац је дужан да набавља добра, услуге или радове одговарајућег квалитета имајући у виду сврху, намену и вредност јавне набавке, односно економично трошење јавних средстава која минимално утичу на животну средину.

Марина Аксентијевић,
дипл. правник са дугогодишњим
искуством у јавним набавкама

Зелене јавне набавке и социјални аспекти

Зелене јавне набавке представљају процес у којем наручиоци настоје да набављају добра, услуге и радове са смањеним утицајем на животну средину кроз њихов животни циклус, у односу на добра, услуге и радове који би иначе били набављени, а имају исту примарну функцију – Саопштење Европске комисије „Јавне набавке за бољу животну средину” (енг. *Public procurement for a better environment b.r COM (2008) 400 final od 16. 8. 2008*).

У Закону о јавним набавкама **животни циклус** дефинисан је као све узастопне и/или међусобно повезане фазе, укључујући потребно истраживање и развој, производњу, трговину и услове трговине, превоз, коришћење и одржавање током трајања добара или радова или пружања услуге, од прибављања сировина или генерисања ресурса до одлагања, уклањања и завршетка услуге или употребе. Дакле, трошкови животног циклуса подразумевају трошкове набавке (куповина), трошкове током употребе и одржавања (трошкови потрошње енергије и осталих ресурса, сервисирање, резервни делови и сл.), као и трошкове на крају животног циклуса (сакупљање, одлагање, рециклирање и сл.). Мали трошкови одржавања или енергетске

потрошње свакако су показатељи квалитета и пример економичности у јавним набавкама.

Поред економичности јавних набавки, која подразумева да наручиоци набављају добра, услуге или радове одговарајућег квалитета и потребних количина по најповољнијој цени, као и да се при куповини постигне највећа „вредност за новац”, даљи развој модерног и ефикасног система јавних набавки подразумева промовисање и подстицање **еколошког и социјалног аспекта** у јавним набавкама.

Подстицање **социјалног аспекта** у јавним набавкама може да се види кроз примену члана 37. Закона о јавним набавкама, којим је предвиђено да наручилац може да спроведе поступак јавне набавке у ком могу да учествују само установе, организације, удружења или привредни субјекти за радно оспособљавање, професионалну рехабилитацију или запошљавање особа са инвалидитетом – ако та лица чине 50% запослених, при чему сви учесници у заједничкој понуди и сви произвођачи морају да буду из наведених групација. У случају такве набавке, наручилац је дужан да за подношење понуде наведе да се спроводи резервисана јавна набавка. Резервисане јавне набавке представљају дозвољено одступање од начела једнакости понуђача. У том случају реч је о позитивној дискриминацији, имајући у виду да се резервисаним јавним набавкама утиче на остварење позитивних друштвених циљева и подстиче запошљавање особа са инвалидитетом, као и лица у неповољном положају. Чланом 37. Закона о јавним набавкама регулисано је поступање наручиоца у ситуацијама када спроводи резервисане јавне набавке.

нудом. Уколико наручилац поступа супротно наведеној законској одредби, чини прекршај. Такође, Законом је предвиђено да је наручилац у обавези да контролише да ли се извршење уговора одвија у складу са условима из документације о набавци и изабраном понудом.

Еколошки аспекти могу да буду дефинисани и као услови за извршење уговора, с тим што морају да буду унапред наведени у документацији о јавној набавци како би сви привредни субјекти били унапред упознати и свесни свих обавеза, и у могућности да процене да ли су у стању да их испуне при реализацији уговора. У том смислу одредбе о животној средини могу да буду укључене у услове испоруке. Тако, на пример, наручилац може да захтева да се приликом набавке **добара**: испорука производа обавља у одређеним количинама (испорука на велико, уместо по артикулу) и да се ограничи број испорука, да добављач преузме (евентуално и рециклира) амбалажу која иде уз испоручени производ, затим да добављач редовно подноси извештаје у вези са емисијом гасова проузрокованих испоруком производа и предузетим мерама за смањење емисије штетних гасова, као и да се подносе извештаји у случају просипања опасних материја, али и да се користе производи или паковања који могу да се рециклирају и слично. Поред свега, у случају јавне набавке која има нпр. за предмет фото-копир папир, наручилац у конкурсној документацији може да одреди услов за извршење уговора у смислу да је понуђач у обавези да паковања папира, као уговорени предмет јавне набавке, достави возилом које при комбинованој возњи има емисије CO₂ гасова мање од одређеног лимита, али и да предвиди да се уговорна казна наплаћује добављачу за сваку испоруку која не испуњава еколошке захтеве наведене у конкурсној документацији и моделу уговора.

Приликом набавке услуга или радова наручилац може да захтева: примену посебних мера за управљање животној средином, извештавање о свим еколошким проблемима који евентуално настану приликом реализације уговора и мере за њихово отклањање, ефикасно коришћење ресурса струје и воде на градилиштима, добро одржавање машина и постројења како би се спречиле непо-

требне емисије у ваздух, доношење планова управљања биодиверзитетом, коришћење адекватне личне заштите опреме, употребу дозатора приликом коришћења средстава за чишћење, особље које изводи радове или пружа услуге да буде обучено у смислу поступања у очувању животне средине при реализацији својих обавеза на терену, адекватно одлагање и транспорт амбалаже која може поново да се користи (рециклажа) и, генерално, употребу метода и техника које могу да се користе за смањење утицаја на животну средину и повећање безбедности радника.

Свакако наручилац мора да контролише да ли се приликом реализације уговора поштују уговорени еколошки аспекти од стране добављача. На пример, од добављача може да се тражи да достави доказ о усаглашености испоручене робе, а задужена лица наручиоца на лицу места могу да изврше узорковање или провере, или нека трећа страна може да буде ангажована да прати усаглашеност. Наравно, одговарајуће уговорне казне увек треба предвидети у моделу уговора, односно касније у уговору, али исто тако наручилац може да предвиди одређене бонусе и бенефите за добар учинак.

Влада Републике Србије у августу 2024. године усвојила је **Програм развоја јавних набавки у Републици Србији за период 2024–2028. године**, који представља наставак и даљу надоградњу резултата постигнутих у претходном периоду. Спровођење дефинисаног општег циља и посебних циљева, као и реализација утврђених мера и активности, утицаће на даљи развој и модернизацију система јавних набавки у Републици Србији, између осталог, и у делу зелених јавних набавки, кроз промовисање и подстицање еколошког и социјалног аспекта у јавним набавкама.

Наставак модернизације система јавних набавки треба да допринесе подизању нивоа свести учесника у поступцима јавних набавки о значају заштите животне средине, као и учесталијој примени еколошких аспеката у јавним набавкама, односно већем броју зелених јавних набавки у односу на раднији период.

Начело сразмерности у управном поступку

Начело сразмерности је једно од најзначајнијих начела, о којем орган који води поступак увек мора да води рачуна и да поступа са посебном пажњом. То се нарочито односи на ситуације када је орган овлашћен да искористи дискреционо право приликом поступања или доношења одлуке.

Саша Кулић, дипл. правник,
виши саветник у Министарству пољо-
привреде, шумарства и водопривреде
– Републичка дирекција за воде

Управни поступци у свакој земљи представљају најбројнију врсту поступака који се воде пред органима јавне власти у најширем смислу. Они су у исто време врло разноврсни и задиру у различита права, обавезе и правне интересе грађана. Стога је на законодавцу да с једне стране сваком лицу омогући брз и ефикасан систем остваривања права и заштиту правних интереса, а с друге стране заштиту од могућег наметања обавеза које би биле неоправдано тешке по странке или друге учеснике у поступку. Притом, орган који води управни поступак мора да води рачуна и о јавном интересу и интересима трећих лица, што умногоме усложњава његову улогу и чини га субјектом на ком почива немала одговорност. Како би органу олакшао поступање и учинио га ефикаснијим, законодавац је прописао начела којих орган треба да се придржава у раду. Та начела огледају се и у конкретним нормама, у којима се одражава „дух“ закона, али она се примењују и онда (а на значају и добијају нарочито тада) када нема норме којом се одређено начело конкретизује, већ се у насталој ситуацији орган руководи смислом и домашajem начела при поступању у управној ствари и доношењу одлуке. Једно од таквих је и начело сразмерности, које је законода-

вац прописао у члану 6. Закона о општем управном поступку („Сл. гласник РС” бр. 18/2016, 95/2018 – аутентично тумачење и 2/2023 – одлука УС – даље: ЗУП).

О начелу сразмерности у управном поступку врло мало се пише у стручној литератури, не само нашој већ и иностраној. Стиче се утисак да се преко његовог постојања и значаја олако прелази, иако је широко заступљено не само у процесним законима већ и у многим материјалним прописима. Неоправдано мало места заузима и у коментарима закона, односно узима се као нешто што се подразумева. Заправо се ради о једном од најзначајнијих начела, о ком орган који води поступак увек мора да води рачуна и да поступа са посебном пажњом. То се нарочито односи на ситуације када је орган овлашћен да искористи дискреционо право приликом поступања или доношења одлуке. Но, и без обзира на то, начело сразмерности треба да учини положај странке што повољнијим или, у најгорем случају, најмање неповољним у текућем управном поступку. Зато сматрамо да је корисно, макар једним чланком на наведену тему, указати на домашaj тог необично важног начела, са којим се у пракси врло често сусрећемо. У другом делу овог чланка наведени су само неки од бројних примера начела сразмерности, и то како у процесним законима тако и у онима материјалноправне природе.

Одредбом у поменутом члану 6. ЗУП-а прописано је да орган може да ограничи

малолетног детета које стиче зараду или има приходе од имовине, сразмерно његовим могућностима (члан 156).

Сумирајући претходно речено може да се закључи да се са сразмерношћу, било као начелом било као конкретном нормом у закону, срећемо врло често. То је начин на који законодавац обезбеђује поштовање материјалних и процесних права странака и других учесника у управном поступку како би их заштитио и омогућио да своја права остваре на најбољи начин. Истовремено, тиме је органу који води поступак наметнуо дужност да о томе води рачуна јер, у крајњој линији,

орган је управо онај субјект који треба да конкретизује законску норму и примени је у управној ствари која је предмет поступка. То се посебно односи на начело сразмерности у управном поступку јер орган управља поступком и на располагању су му сва средства, предвиђена ЗУП-ом или посебним законом, којима може и мора да заштити процесна права странке и лица која имају неки правни интерес. То претпоставља добру обученост службених лица која воде поступак и искуство у решавању у управним стварима, којима ће ЗУП бити исто што и алат у рукама вештог мајстора.

КАЛКУЛАТОР КАМАТА

у оквиру електронског издања ИНГ-ПРО ПРОПИСИ.НЕТ

Осим обрачуна затезне камате у динарима или у некој од страних валута (евро, долар, швајцарски франак), уз помоћ нашег калкулатора претплатници могу да врше и обрачун камате за неблагоприятно плаћене јавне приходе и за неблагоприятно плаћени царински дуг и казну у царинском поступку, затим обрачун камате по есконтној/референтној стопи Народне банке Србије и по референтној стопи Европске централне банке (ЕЦБ), као и обрачун камате по пресудама/одлукама Европског суда за људска права. Поред наведених, ту је и обрачун уз помоћ индекса потрошачких цена, а поред свих ових дефинисаних каматних стопа које ми ажурирамо, постоји и опција *Моје каматне стоје*, помоћу које сваки корисник може да дефинише каматне стопе како би прилагодио обрачун камата сопственим потребама.

Обрачуне камата претплатници могу да сачувају у оквиру базе, а могу и да врше промене на рачуну, односно да евидентирају нова задужења и отплате, уз могућност да бирају да ли ће се делимична отплата дуга прво одузимати од камате или од главнице.

Калкулатор врши обрачуне камата пропорционалном или конформном методом. Поред ових, постоји и јединствена мешовита метода (за затезну камату до 2. 3. 2001. примењује се конформна метода, а од 3. 3. 2001. пропорционална), која омогућава јединствен обрачун камате за период пре и после тог периода. Сходно томе, по истом принципу функционише и обрачун камате на неблагоприятно плаћене јавне приходе, на неблагоприятно плаћен царински дуг и неблагоприятно плаћену казну у царинском поступку (до 31. 12. 2012. конформна, од 1. 1. 2013. пропорционална метода).

Збирни обрачун камата омогућава обрачун дуга по више различитих фактура (рачуна), по принципу: један поверилац, један дужник, више новчаних потраживања и износ укупног дуга по свим тим различитим основама.

Побијање одлука скупштине привредног друштва

Против одлуке скупштине жалба није допуштена, али може да се побија тужбом, па су у наставку детаљно анализирани одредбе Закона о привредним друштвима, као и релевантна судска пракса.

Владимир Саичић,
адвокат

Увод

У хијерархији органа акционарских друштава и друштава са ограниченом одговорношћу скупштина заузима највише место. То значи да скупштина бира и разрешава остале органе (директоре, чланове извршног и надзорног одбора, остале заступнике), али и да су други, хијерархијски нижи органи дужни да се повинују одлукама скупштине, као и да поступају у складу са њима. Међутим, скупштина одлуке мора да доноси у складу са законом, тако да приликом доношења одлука мора да се руководи устројеним правилима. Уколико то није случај, акционари акционарског друштва и чланови друштва са ограниченом одговорношћу, а у прописаним случајевима и директори и чланови надзорног одбора имају право да пред надлежним судом побијају одлуке скупштине. Право на побијање одлука скупштине акционарског друштва регулисано је члановима 376–381. Закона о привредним друштвима, који се сходно примењују и на друштва са ограниченом одговорношћу, као и у случајевима побијања одлука о статусној промени и одлука о принудном откупу акција.

У Закону о привредним друштвима није предвиђено да могу да се побијају одлуке других органа акционарских друштава и друштава са ограниченом одговорношћу, сем одлука скупштине. Законодавац није предвидео такву могућност због тога што је

скупштина, као што је већ речено, хијерархијски највиши орган. Питање побијања одлуке одбора директора постављено је и у судској пракси. Пресудом Привредног апелационог суда Пж 3496/20 од 15. 7. 2021. године одбијен је тужбени захтев којим је тражен поништај одлуке одбора директора. У образложењу предметне пресуде наведено је да се, у односу на евентуални тужбени захтев којим се тражи поништај одлука, не ради о поништају одлука скупштине, већ одлука одбора директора, које не могу да буду предмет побијања у смислу члана 376. Закона о привредним друштвима. Контролу рада управног одбора директора врши скупштина друштва, тако да предмет побијања у судском поступку могу да буду одлуке скупштине, али не и одлуке тела које бира скупштина. У надлежности скупштине је да изабере нове чланове одбора директора, као и да евентуално измени и поништи одлуке донете од стране претходно изабраног сазива.

Активна легитимације за подношење тужбе

Чланом 376. став 1. Закона о привредним друштвима прописано је да један или више акционара који су имали право на учешће у раду седнице скупштине могу тужбом надлежном суду да побијају одлуку донету на тој седници скупштине и да траже накнаду штете ако:

- 1) та седница скупштине није била сазвана у складу са наведеним законом и статутом (у д. о. о. оснивачким актом);
- 2) тај акционар (или члан д. о. о.) од стране друштва или уз знање било ког директора или

У наведеним случајевима суд ће одлучити о захтеву за накнаду штете ако је такав захтев постављен.

Трошкови поступка и захтев за накнаду штете

У случају када је одлука замењена другом, суд ће пресудом обавезати тужено друштво да сноси трошкове спора и одлучиће о захтеву за накнаду штете ако је такав захтев постављен. Трећа савесна лица задржавају права која су стекла на основу замењене одлуке, односно њеног извршења.

Законом о привредним друштвима претходно цитираном одредбом такође се штити правна и пословна сигурност, тако да у случају мање битних повреда и нетачности неће доћи до поништаја одлуке, тј. тужбени захтев биће одбијен. Што се накнаде штете тиче, иако закон оставља могућност да се тужиоцу она досуди, у пракси је то тешко замисливо будући да тужилац по правилу неће остварити право на накнаду штете због одлуке која је остала на снази (то се не односи на случај када је одлука замењена другом одлуком). Трошкове судског поступка, у случају одбијања тужбеног захтева и одржања одлуке на снази, требало би да сноси тужилац. Уколико је одлука замењена другом одлуком, онда би трошкове поступка требало да сноси друштво које је ставило ван снаге одлуку чији је поништај тражен, јер је у току поступка дошло до удовољења тужбеном захтеву.

Рок за подношење тужбе за поништајање одлуке о принудном откупу акција

Изузетно од одредаба Закона о привредним друштвима које се односе на поништајање одлука скупштине, рок за подношење тужбе за поништајање одлуке о принудном откупу јесте 30 дана од дана доношења те одлуке. Одлука о принудном откупу не може да се поништаји због непримерности цене за акције које су предмет принудног откупа.

Поништајање одлуке о статусној промени

По питању поништајања одлуке о статусној промени Законом о привредним друштвима предвиђено је да је суд дужан да остави туженом примерени рок за отклањање разлога за поништајање, ако се ради о отклоњивим разлозима. У Закону није одређено који је рок примерен, па је то питање остављено суду да оцени од случаја до случаја. Такође, уколико тужени у примереном року отклони разлог за поништајање, трошкови судског поступка треба да падну на терет туженог.

Надлежни суд дужан је да одлуку којом се поништава одлука о статусној промени по правоснажности достави Регистру привредних субјеката ради објављивања у складу са законом о регистрацији. Одлука којом се поништава одлука о статусној промени нема утицаја на права и обавезе друштва стипендијара у вези са статусном променом које су настале након наступања правних последица статусне промене, а до дана објаве одлуке, па за те обавезе неограничено солидарно одговарају сва друштва учесници статусне промене.

Одлука о статусној промени не може да се поништаји због утврђене сразмере замене акција односно удела.

Додатне уплате у друштву са ограниченом одговорношћу и њихово враћање

Један од начина да друштво добије ликвидна средства јесу и додатне уплате које могу да изврше чланови друштва. У продужетку следи више детаља о одредбама Закона о привредним друштвима којима су регулисане додатне уплате и одређеним правним празнинама, али и о њиховој примени у пракси.

Владимир Саичић,
адвокат

Чланови друштава са ограниченом одговорношћу имају више могућности да финансирају друштво чији су власници. Једна од тих могућности, регулисана Законом о привредним друштвима, јесте финансирање путем додатних уплата. **Додатне уплате друштву не представљају основни капитал друштва, већ се оне спроводе поред уплате основног капитала.**

Додатне уплате друштву **треба разликовати од зајма** друштву од стране његових оснивача. До 2014. године зајам друштву од стране оснивача био је регулисан чланом 181. Закона о привредним друштвима, али је та одредба престала да важи на дан ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о стечају („Сл. гласник РС” бр. 83/2014). То не значи да је укинута могућност давања зајма друштву од стране његових оснивача, само што је такав зајам регулисан општим Законом о облигационим односима.

На становишту строгог разликовања зајма од додатних уплата свакако су и надлежни судови. У Пресуди Привредног апелационог суда Пж 1261/2016 од 3. 11. 2016. године подвучена је разлика између зајма и додатних уплата. Из образложења наведене пресу-

де може да се закључи да, у ситуацији када новчане уплате друштву са ограниченом одговорношћу, извршене од стране члана друштва, не произлазе из оснивачког акта друштва или одлуке скупштине, већ из уговора о зајму, правилна је квалификација предметног уговора као уговора о зајму, регулисаног одредбама Закона о облигационим односима.

Док је уплата основног капитала обавеза чланова друштва, то по питању додатних уплата није случај. Наиме, сами чланови могу да одлуче о обавезама додатних уплата, било приликом оснивања друштва, самим оснивачким актом, било касније, за време трајања друштва, и то одлуком скупштине. Законом је прописано да се додатне уплате врше сразмерно висини удела, међутим, то не мора да буде случај пошто оснивачким актом или одлуком скупштине може да буде одређена другачија сразмера, односно тачан износ додатних уплата. То значи да додатне уплате могу да се уплаћују независно од сразмере удела, па мањински члан друштва може да се обавезе да изврши додатну уплату у већем износу од већинског члана друштва, и обрнуто. Законом није забрањена ни могућност да се додатне уплате врше од стране појединих, а не свих чланова друштва.

Додатне уплате могу да буду само у новцу. То је значајна разлика у односу на основни капитал друштва, који може да буде новчани и неновчани.

представља основ за регистрацију покретања поступка враћања додатне уплате. **Дакле, правоснажна одлука суда у описаном случају није основ за исплату, већ има дејство одлуке скупштине о враћању, па се пресуда уместо одлуке региструје и објављује, чиме се започиње процедура враћања.**

Сходна примена одредби о смањењу основног капитала друштва значи да одлуку о враћању додатних уплата доноси скупштина друштва већином од две трећине од укупног броја гласова свих чланова друштва, осим ако оснивачким актом није предвиђена другачија већина, али не мања од обичне већине од укупног броја гласова чланова друштва који имају право гласа по одређеном питању. Поставља се питање да ли члан који је захтевао повраћај додатних уплата може да гласа у скупштини када се о том његовом захтеву одлучује. По мишљењу аутора овог текста, члан друштва који је поднео захтев за враћање има право да гласа у скупштини приликом одлучивања о враћању. Чланом 214. Закона о привредним друштвима предвиђено је када члан не може да гласа, с тим што се међу разлозима који искључују право гласа члана не помињу додатне уплате, али је наведено да члан друштва не може да гласа у скупштини када се доноси одлука о његовом ослобађању од обавеза према друштву или о смањењу тих обавеза. Враћање додатне уплате не предста-

вља смањење обавезе члана према друштву, већ повраћај датог, тако да се члан 214. Закона не односи на члана друштва којем се додатне уплате враћају. Када би се тумачило да члан друштва нема право гласа када се одлучује о враћању додатних уплата њему, дошло би се до апсурдне ситуације уколико друштво одлучује о томе да свим члановима врати додатне уплате у целини или одређеном делу.

Одлука о враћању додатних уплата региструје се и објављује преко регистра, при чему мора да буде јавно доступна у непрекидном трајању од три месеца. Друштво је дужно и да повериоцима који су познати, а чија појединачна потраживања износе најмање 2.000.000 динара, упути и писано обавештење о одлуци најкасније 30 дана по регистрацији исте – у првом месецу објаве. Повериоци чија су потраживања, независно од датума доспећа, настала пре истека рока од 30 дана од дана објаве одлуке о враћању додатних уплата могу писаним путем да траже од друштва обезбеђење тих потраживања.

По мишљењу аутора овог текста постоје битне правне празнине у регулисању додатних уплата и њиховог враћања. Закон би у некој од наредних измена требало детаљније да регулише питање додатних уплата, а посебно да сузи сходну примену одредби о смањењу основног капитала јер се ради о два битно различита института.

Нова опција у оквиру нашег електронског издања Прописи.НЕТ

PROPISI.NET | IN6-PRO ISSN 1820-4880

Моје фасцикле

МОЈЕ ФАСЦИКЛЕ:

- Фасцикла за важну тему!
- Фасцикла за сваки предмет!
- Фасцикла за сваког клијента!

Издвојено у мојој фасцикли

Прва фасцикла

Клик на [издвојите документе](#) (чланке, прописе, правна мишљења, судску праксу, стручне коментаре, образце и уговоре) битне за ваше пословање, како бисте их прикупили на једном месту, у оквиру нове опције „Моје фасцикле“, где им након тога приступате једним кликом.

Уз издвојени документ можете да забележите :

- кључну мисао из чланка, прописа, службеног мишљења, судске пресуде, коментара;
- тумачење прописа, појединог члана прописа, одређеног спорног питања;
- напомену о повезаним прописима са издвојеним документом који су од важности за вас;
- свој коментар или запажање;
- личну напомену за ког клијента је документ битан;
- напомену за који судски, управни или други поступак је документ битан и сл.

Замените стикере, налепнице и белешке разбацане на више места Мојим фасциклама!

Детаљне информације пронађите у оквиру Корисничког упутства, које је доступно у оквиру издања, или контактирајте колеге из Службе промоције и продаје.

Судија за прекршаје као део система безбедности

Владимир Живанкић,
судија Прекршајног суда у
Кикинди

Илустрације: **Горан Новаков,**
илустратор

Истина

Истина се јасно и потпуно разоткрила на једном јавном скупу када је особа запослена на високом положају у Министарству унутарњих дела, обраћајући се судијама прекршајних судова, рекла: „Ви сте за нас део система безбедности”.

Наравно да то није ни једина ни прва таква реченица, али је у њој незванично признање онога што деценијама уназад знају у „систему безбедности”, а осећају на својој кожи и судије у прекршајном делу правосуђа, у народу познати као „судије за прекршаје”.

Систем безбедности

Заштита једног ранијег, Уставом утврђеног поретка, остваривала се на основама друштвене самозаштите, при чему су органи који обављају послове државне безбедности пружали стручну и другу помоћ и другим државним органима при изградњи и унапређењу система друштвене самозаштите.

Сада се Стратегија националне безбедности Републике Србије (како то пише у њој) заснива на примени свеобухватног приступа, који подразумева заједничко ангажовање свих субјеката и потенцијала друштва и државе при супротстављању изазовима, ризицима и претњама безбедности и заштити, као и при остваривању националних интереса Републике Србије. Систем националне безбедности састоји се од управљачког и извршног дела. Управљачки део система националне безбедности чине Народна скупштина, председник Републике, Влада и Савет за националну безбедност, а извршни део система националне безбедности чине систем одбране, систем унутрашње безбедности, безбедносно-обаве-

да је окривљени учинио прекршај, тако да без саслушања и позивања окривљеног може да се изрекне новчана казна до 50 динара, при чему се прекршајно решење доносило на основу пријаве. Значи, тужили су те, крив си.

2. Сад (врло) мало садашњости

Од 2010. године нема више органа за прекршаје, а њихова дотадашња надлежност прешла је на прекршајне судове. Међутим, подносиоци захтева за покретање прекршајног поступка остали су исти. То су, поред осталих, и органи државне управе као део извршне власти, што значи да извршна власт тужи за казнено дело! А знамо да постоји неко начело поделе власти...

DE LEGE LATA и DE LEGE FERENDA

Ух, тек сад приметили смо да се изгледа поткрала грешка! Читали смо погрешне Законе о прекршајима – све који су важили до 1. 1. 2010. године!

... Или можда нисмо погрешили?

А да питамо ону особа са почетка овог текста? Знате оног што је запослен на високом положају у Министарству унутарњих дела?!

...

– Хало, господине особо запослена на високом положају у Министарству унутарњих дела, ви ли сте?

– Да, ми смо.

– Слуга покоран! Знате, овде један мали судија за прекршаје. Сећате се, онај из последњег реда, трећа столица с лева, у оној сали где

сте рекли да су судије за прекршаје део система безбедности?

– Да, сећам се шта сам рекао. Вас се баш и не сећам, али изволите, колега.

– Хвала за ово „колега”. Знате, немојте се љутити, ја бих само да питам.

– Слободно, слободно, своји смо, на истом смо задатку.

– Па да. Знате, ја баш зато и хоћу да питам да ли смо ми баш на истом задатку. Видите, ми смо, мислим, ја сам написао неки рад, да тако кажем радић, мали рад, мислим стручни рад, у ком ја ту нешто ... да видим да ли су прекршајне судије, да не кажем судије за прекршаје (а, ето, рекао сам) део система безбедности. Па, ето, ако бисте имали воље и времена да га прочитате, па да се чујемо касније, да ваше мишљење...

– Већ сам прочитао! У ствари, нисам прочитао, него су ми рекли за тај ваш рад, штоно ви кажете „радић”. Заправо су ми препричали. Имамо ми, знате, наше пријатељске и познаничке везе које нам јаве све што је од интереса за службу. Чујте, није вам тај посао, како да вам то кажем... разумете ме? Јер, знате, дешавало се да нам статистика буде лоша. Резултат је био да је пала прекршајна пријава. А пријава не сме да падне! И, ето, статистика се умешала у рад полиције. Зато је остало из старих времена да се чујемо, да се договоримо шта треба од доказа. Имамо ми свој пропис о вођењу службених евиденција. Два су нам уписника – један по Закону о безбедности саобраћаја на путевима, а други по свим осталим прекршајима. Али ви сад ту кварите, ви ту уздрмавате, ви минирате државу! Кад смо то чули овде, ми смо пошизели! Па не може то тако! Ми смо се мало распитали о вама. Знамо ми како ви радите – одбацујете наше пријаве, обустављате, ослобађате. Како то може тако?! А и нисте сарадљиви, нисте кооперативни. Треба да будете срећни што сте уопште ту.

– Добро, добро, ја сам само звао да питам. Схватио сам да сам погрешно. Ревидираћу свој став. Можда сам грешно. Да, да, не сме да буде грешке у раду. То ипак тако треба како сте рекли.

– Тако је, господине судија, све је како и треба да буде!

И? Шта на крају рећи?

Имате питање?

Имамо одговор!

У овој рубрици дајемо одговоре на нека од питања која сте упутили нашем часопису. Подсећамо да право на постављање питања и добијање одговора имају искључиво претплатници на наш часопис.

РАДНО ПРАВО

Рок за најаву службеног пута

П: *Да ли послодавац у ојшћем акћу о орјанизовању службених пућовања може да йроише да нейосредни руководилац може да уйући зайосленој на службени пућ без најаве – йрактйично истйој дана, односно да ли йосйој рок за најаву службеној пућа зайосленом или не?*

О: Ниједним прописом није регулисан рок за најаву службеног путовања. На пример, у Уредби о накнади трошкова и отпремнини државних службеника и намештеника („Сл. гласник РС” бр. 98/2007... и 119/2023), као једином пропису који изричито регулише материју службених путовања, само је одређено да се „службеник упућује да по налогу руководиоца изврши службени посао ван места рада”, при чему „овлашћено лице издаје службенику налог за службено путовање у земљи пре него што он пође на службено путовање”.

Према томе, сва питања у вези са службеним путовањем, па и питање рока за најаву службеног путовања, уређују се актом послодавца, што значи да је (теоретски) могуће издати налог за службено путовање истог дана ако је у питању хитност извршења посла. Међутим, ако се тако нешто пропише, мора да се води рачуна о реалности ситуације – да ли конкретни запослени може да пође на пут истог дана и под којим условима то може да се уведе (дакле, треба навести услове за пут истог дана) да се не би одбијање запосленог да крене на службени пут третирао као акт недисциплине или кршење радне обавезе. Дакле, рок за почетак пута треба уредити актом послодавца реално, а изузетно, утврдити случајеве када може да се упути на пут истог

дана, уз обавезну претходну консултацију са запосленим и уз јасно предочавање потреба и интереса послодавца да се службени пут обави у што краћем року.

Такође сматрамо да без јасне регулативе код послодавца запослени не може да се упути на пут истог дана ако то њему не одговара (приватни, породични разлози), уз подсећање да укупна регулатива службеног путовања мора да се уреди актом послодавца (у оквиру правилника о раду или посебним актом о службеним путовањима).

Неслагање са непосредним руководиоцем као отказни разлог

П: *Зайослени је у усменој комуникацији са нейосредним руководиоцем рекао да неће да обави радни задатјак, збој чеја је вођен дисциплински йосйујак. Уйозорењем на йосйојање разлоја за ојказ ујовора о раду зайосленом је сйављен на йерей ојказни разлој, йредвиђен ујовором о раду, који йласи „одбијање зайосленој да изврши йослове и радне задатјке радној месћа на које је расйоређен”. Да ли може да се сматйра да је зайослени йовредео радну обавезу или ийак до йовреде радне обавезе није дошло јер је радни задатјак обављен?*

О: Сматрамо да у конкретном случају не постоји повреда радне обавезе из уговора о раду. Наиме, наведеном одредбом из уговора о раду потенцира се да запослени „одбија и не изврши” посао свог радног места, али су у описаном случају послови радног места обављени. Дакле, запослени својим понашањем није начинио прекршај „одбијања и неизвршења”, већ само претходног усменог неслагања са налогом руководиоца, а затим је тај налог извршио. У смислу таквог става

Како је током постојка утврђено да је тужени донео решење о ошказу уговора о раду пре него што је примио и размотрио наводе садржане у изјашњењу тужиоца на уозорење о постојању разлога за ошказ, које је тужилац блаовремено упутио туженом прејорученом поштанском поштом, по оцени друшћейейной суда, правилно је првостейейни суд закључио да је побијано решење о ошказу уговора о раду донето сујротино одредби члана 180. Закона о раду, тако да је исто ваљало понишћити. Како се тужилац у конкретном случају на уозорење туженој изјаснио у Законом прејорученом поштом, сама чињеница да је наведено изјашњење тужени примио тек 28. 6. 2019. године, односно

више дана након изјашњења тужиоца на уозорење о постојању разлога за ошказ уговора о раду, по оцени друшћейейной суда, не ослобађа туженој обавезе да тужиоцу омоући право на одбрану од навода изнећих у уозорењу.

Имајући у виду наведено, по оцени Верховной касационной суда, правилно су нижестейейни судови закључили да је ошорено решење туженој о ошказу уговора о раду од 26. 6. 2019. године незаконито, а за своју оцену дали су довољне и појуне разлоге које у свему као правилне прихвати и Верховни касациони суд.

Како је усвојен туждени захтев за понишћај ошказа, тужени је у обавези да тужиоца врати на рад применом члана 191. став 1. Закона о раду.

Календар важења правних акћа

Прописи који одложено престају да важе или чија одложена примена почиње у наредном периоду

Пропис	„Сл. гласник РС” број	Датум примене
Правилник о садржају безбедносног листа	11/2024	примењује се од 1. 9. 2024.
Правилник о захтевима еко-дизајна за уређаје за климатизацију и вентилаторе	11/2024	примењује се од 1. 9. 2024.
Правилник о захтевима еко-дизајна за пећнице, плоче за кување и напе за домаћинство	11/2024	примењује се од 1. 9. 2024.
Закон о филмском и осталом аудиовизуелном наслеђу	76/2023	примењује се од 16. 9. 2024.
Правилник о изменама и допунама Правилника о испитивању возила	55/2024	примењује се од 30. 9. 2024.
Одлука о утврђивању цена резервисаних поштанских услуга у унутрашњем поштанском саобраћају	66/2024	примењује се од 6. 9. 2024.
Правилник о изгледу и садржини обрасца реда вожње, поступку и условима усаглашавања предложених редова вожње у међународном линијском превозу путника	57/2024	примењује се од 1. 10. 2024.
Одлука о изменама и допунама Методологије за одређивање цене приступа систему за пренос електричне енергије	70/2024	примењује се од 1. 9. 2024.
Одлука о изменама Методологије за одређивање цене приступа складишту природног гаса	70/2024	примењује се од 1. 9. 2024.

Закони који регулишу односе унутар људске заједнице, која би требало да буде по мери сваког појединца, тичу се различитих сегмената свакодневног живота. Међу тим сегментима посебну улогу у очувању и усавршавању људске цивилизације имају изванредна дела људског духа по којима би се требало равнати, као што из оних негативних треба учити. У новој рубрици „Поводом...“ бавићемо се баш тиме – значајним датумима, историјским преокретима, заслужним личностима и пресудним документима, као и њиховим утицајем на измене и усавршавање прописа.

Поводом Међународног дана једнаких плата

Дискриминација при одређивању висине плате, али и при самом запошљавању, одавно је препозната као друштвени и економски проблем, тако да је овај текст посвећен дану који су УН посветиле борби против такве неравноправности.

Једнаке плате за све у стварности

У медијима се често говори о разликама у плати међу мушкарцима и женама, и без обзира колико да су приче о једнакости многим напорне, потребне су јер су далеко шире и погубније него што се чини. Наиме, није ствар у једнакости, него равноправности, тј. да се за исти посао, обављен истим квалитетом, знањем и вештинама, добија иста плата, без обзира на личне карактеристике. Ако ико сумња у дискриминацију у плати по личним разликама, у наставку следе студије које говоре супротно:

1) Један извештај економисткиње Еве Сјерминске, објављен на онлајн-платформи „Свет рада“ (енг. *IZA World of Labor*), која политичким аналитичарима, новинарима, академцима и друштву уопште пружа релевантне и концизне информације о питањима тржишта рада, **показао је да људи атрактивног изгледа зарађују више од оних који су мање привлачни**¹. Неки од добијених резултата показали су да:

- физички привлачни радници зарађују до 15% више од оних који се сматрају мање привлачнима или непривлачнима;
- разлика у платама која је условљена атрактивношћу већа је када се ради о мушкарцима него о женама;
- послодавац има користи од запослених доброг изгледа, посебно ако њихов посао захтева интеракцију са купцима или клијентима, јер људи више воле да комуницирају са привлачним људима;
- атрактивне особе добијају веће плате да би обављале исте послове као остали запослени;
- атрактивни људи добијају много више повратних позива за интервјуе, што указује на то да послодавци процењују да ће остали кандидати бити мање способни на радном месту.

2) Мета-анализа Института за економику рада (енг. *IZA – Institute of Labor Economics*), као статистички и аналитички метод који комбинује и синтетизује различите међусобно независне студије и интегрише њихове резултате у заједнички резултат, настала је на основу 24 рада објављена између 2012–2020. године, који се фокусирају на разлике у зара-

легама. У датом случају разматрано је питање објективног оправдања и сразмерности мера у корист једне или друге старосне категорије.

2. Дискриминација на основу пола – Пресуда Првог основног суда у Београду бр. П. 24416/11 од 5. 12. 2012. године.

У парници коју је покренуо Повереник за заштиту равноправности утврђено је да је тужени – Фудбалски савез Србије дискриминисао женске фудбалске клубове по основу пола њихових играчица прописивањем правила из члана 79. Правилника о регистрацији, статусу и трансферу играча Фудбалског савеза Србије (Сл. лист „Фудбал” од 20. јуна 2012). Одредбама спорног правилника накнада трошкова уложених за обуку и развој фудбалске играчице, коју исплаћује клуб женског фудбала за прелазак фудбалске играчице, нижи је од накнаде коју исплаћује клуб мушког фудбала. Наиме, све одредбе о накнади трошкова уложених у обуку и развој играча под једнаким условима важе за све фудбалске клубове, изузев одредбе спорног члана 79. Правилника о начину утврђивања висине поменуте накнаде. Спорном одредбом прописан је изузетак од правила о начину утврђивања висине накнаде тако што је прописано да се, „уколико је клуб из којег играчица одлази клуб женског фудбала”, укупна накнада утврђује у износу

од 15% од накнаде коју исплаћује клуб мушког фудбала за прелазак фудбалског играча. Фудбалски савез Србије је јединствена организација, тј. чланови ФСС су клубови и женског и мушког фудбала, па се сходно томе прописи не могу селективно примењивати.

**„Неједнакост је цена цивилизације”
– Џорџ Орвел**

Није случајно баш Орвелов цитат онај који најдиректније и најсвеобухватније говори о модерном свету и његовим вредностима. Човек је градио државу и законе настојећи да у њих угради истинске вредности које ће све становнике учинити задовољним, али се то испоставило и испоставља немогућим. Где је више људи, ту је више разлика, само је питање како ће те разлике научити да обитавају једна поред друге без сукоба. Свако од нас има право да се слаже или не слаже са верским уверењима, стилем, мишљењем или другим опредељењима других људи, па и својих колега или запослених, али и складан свакодневни живот, као и складно радно место, захтева од сваког лица да уважава туђе право на избор и различитост, као и право да његов рад буде вреднован искључиво на основу показаног знања и постигнутих резултата, а не личних својстава.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

- [1 https://wol.iza.org/press-releases/does-it-pay-to-be-beautiful](https://wol.iza.org/press-releases/does-it-pay-to-be-beautiful)
- [2 https://docs.iza.org/dp14496.pdf](https://docs.iza.org/dp14496.pdf)
- [3 https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2021/698022/EPRS_ATA\(2021\)698022_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2021/698022/EPRS_ATA(2021)698022_EN.pdf)
- [4 https://www.un.org/en/observances/equal-pay-day](https://www.un.org/en/observances/equal-pay-day)
- [5 https://ilostat.ilo.org/blog/equal-pay-for-work-of-equal-value-where-do-we-stand-in-2023/](https://ilostat.ilo.org/blog/equal-pay-for-work-of-equal-value-where-do-we-stand-in-2023/)
- [6 https://www.nber.org/digest/202407/pay-trajectories-younger-and-older-workers-europe](https://www.nber.org/digest/202407/pay-trajectories-younger-and-older-workers-europe)
- [7 https://www.bbc.com/worklife/article/20140730-reveal-religion-on-your-cv](https://www.bbc.com/worklife/article/20140730-reveal-religion-on-your-cv)
- Ибид.
- Ибид.
- Ибид.
- Ибид.

- Ибид (сви примери).
- „Приручник за борбу против дискриминација на раду”, група аутора, Београд : Повереник за заштиту равноправности, 2012, стр. 47.
- Ибид, стр. 51.
- Ибид, стр. 59.
- <https://www.linkedin.com/pulse/us-pay-equity-regulations-eu-transparency-directive-trusaic/>
- Ибид.
- Ибид.
- „Приручник за борбу против дискриминација на раду”, група аутора, Београд : Повереник за заштиту равноправности, 2012, стр. 61–71.
- Ибид, стр. 115 и 140.

Осим тога што се људска свест развијала и усложњавала развојем језика, унапређујући могућности споразумевања међу људима, развијала се и читава људска заједница, што је рађало потребу за увођењем реда у свакодневни живот на свима прихватљив, функционалан и разумљив начин. Тај ред постигао се устројавањем правила, односно закона, а закони свеукупно чине правни систем једне државе. Циљ ове рубрике је да укаже на то како језик и његове особености утичу на формулисање и касније тумачење законских норми, као и каква је улога вештачења заснованих на језику у истражним и судским процесима.

Индиректне претње са становишта форензичке лингвистике

Шта индиректне претње јесу и како се откривају, којим знањем треба да располаже форензичар лингвиста да би могао да их анализира, уз студије којима се доказује све то, представљени су у овом тексту.

Шта је индиректна претња?

Сигурно је свако бар једном био у ситуацији да му неко увијено и посредно говори да ће га стићи нека последица ако не поступи како онај ко прети жели. Знамо осећај, али је питање да ли знамо шта законски можемо и колику улогу у свему томе има форензичар лингвиста. На Западу, рекло би се, много, а код нас минорну.

Социолози, психолози и филозофи баве се претњом, бројне су студије сачињене о њој, па није чудо што је она једна од основних тема форензичке лингвистике. Оно што је неопходно да форензичар лингвистичке струке зна је да је индиректна комуникација нејасна или двосмислена, са јасним предумишљајем онога ко се некоме тако обраћа да своје претензије да прети и тиме нешто добије добро сакрије. Понекад је једноставно реч о страху и услед тога жељи да се избегне сукоб, или пак настојање да се конфликт реши искључиво у сопствену корист, па се посеже за прикривеним порукама. Понекад је њено остварење више у једва приметном покрету тела или погледу, тј. гестикулацији и мимици који прате речи, које и не морају да звуче уопште као претња.

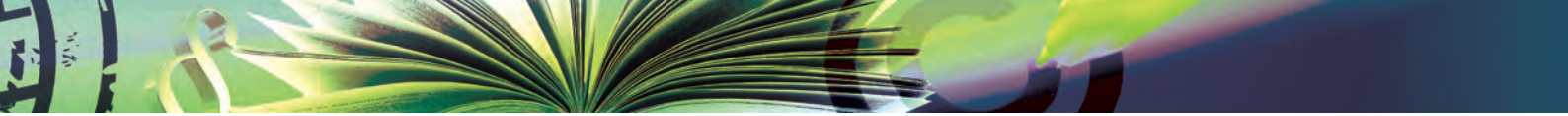
Како Лидија Николић у својој студији примећује, **главна карактеристика индиректне**

претње јесте двосмисленост, која се може открити на основу два елемента¹:

- онај ко прети никада јасно не исказује да је нека радња намерена као претња или да та радња зависи од будућег понашања жртве,
- понекад је и идентитет потенцијалне жртве нејасан и стога су индиректне претње врло моћне.

Наравно, уколико жртва препозна о чему се ради, или, када ствари измакну контроли, па надлежни органи утврде да је била реч о претњи на основу вештачења, особа која је претила једноставно може да тврди, баш због те двосмислености и нејасности, да није имала такву намеру или да су њене речи погрешно протумачене. А онда када нешто зависи од тумачења, ко је шта и како чуо или записао, важну улогу има форензичар лингвиста.

Филм „Кум” је широм света врло популаран, али је и омогућио да сви запамте чувену двосмислену реченицу „дај му понуду коју не може да одбије”. Међутим, постоје тумачења те реплике по којима је она нелогична јер права понуда, логички посматрано, може да се одбије. Другим речима, поменути пример заправо значи „постави му такав услов да ће морати то да прихвати” или „ако не прихватиш то, све ћемо ти побити”. Дакле, наведене речи не треба тумачити дословно.²

осећању несигурности. Предметно кривично дело је свршено када је претњом створен осећај угрожености код лица којем се прети. При томе је за постојање дела битно да се ради о озбиљној претњи која код пасивног субјекта изазива неспокојство, узнемирење или страх за живот и телесни интегритет.

Према изреци првостепене пресуде, окривљена АА оглашена је кривом због кривичног дела угрожавање сигурности из члана 138. став 1. КЗ, јер је у време и на месту означеним у изреци пресуде, у урачунљивом стању, угрозила сигурност оштећене ББ претњом да ће напасти на њен живот и тело, на тај начин што је дошла на адресу становања оштећене након што је сазнала да су она и супруг ангажовали судског вештака поводом спорне куће у ул. ... , па се истој обратила речима: „Умрећеш, распадаћеш се, лопови, украла си кућу, запалићу ти је”, што је у оштећеној изазвало страх како за своју безбедност тако и за безбедност имовине, након чега је окривљена наставила да прети оштећеној речима да ће све попалити, да ће се осветити, све до доласка полиције, при чему је окривљена била свесна свог дела, његове забрањености и хтела његово извршење.

По налажењу овог суда, из чињеница и околности наведених у чињеничном опису дела у изреци пресуде стичу се сва законска обележја кривичног дела угрожавање сигурности из члана 138. став 1. КЗ, и то како објективна, која се односе на радњу извршења – **употреба претње да ће се напасти на**

живот и тело оштећене, као и на последицу тог кривичног дела – угрожавање сигурности оштећене, тако и субјективна обележја, која се тичу урачунљивости и умишљаја окривљене, који обухвата и свест о забрањености дела. По оцени тога суд претња као обележје, односно радња извршења кривичног дела угрожавање сигурности мора да се посматра јединствено, а не парцијално, како то чини бранилац у поднетом захтеву. Наиме, стоји чињеница да поједине речи упућене оштећеној од стране окривљене имају увредљив карактер, а неке представљају претњу која се односи на имовину оштећене. Међутим, по оцени истог суда, речи окривљене наведене у изреци пресуде – да ће све попалити, из чије садржине произлази да се односе и на људе, а не само на имовину, заједно са претходним обраћањем окривљене оштећеној речима „Умрећеш, распадаћеш се”, посматране у целини и у контексту разлога доласка окривљене на место догађаја (ангажовање судског вештака од стране оштећене и њеног супруга поводом спорне куће), представљају озбиљну и конкретну претњу нападом на живот и тело оштећене, која је у њој изазвала осећај страха за сопствени живот и телесни интегритет. Стога су оцењени као неосновани наводи захтева браниоца окривљене којима се указује на то да дело за које је окривљена оптужена и оглашена кривом правоснажном пресудом није кривично дело, односно да је побдијаном правоснажном пресудом на штету окривљене повређен закон из члана 439. тачка 1) ЗКП.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

- 1 „ФОРЕНЗИЧКА ЛИНГВИСТИКА – Примена метода форензичке лингвистике у криминалистичким истрагама претње”, Лидија Николић Новаковић, Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања, Бања Лука 2017, стр. 57.
- 2 Ибид, стр. 57.
- 3 Студија из Намибије, <https://ir.nust.na/items/d0bab813-dfea-4a71-acdf-ff0ba88f6f2f>, стр. 13.
- 4 „ФОРЕНЗИЧКА ЛИНГВИСТИКА – Примена метода форензичке лингвистике у криминалистичким истрагама претње”, Лидија Николић Новаковић, Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка

истраживања, Бања Лука 2017, стр. 58.

- 5 Студија из Намибије, <https://ir.nust.na/items/d0bab813-dfea-4a71-acdf-ff0ba88f6f2f>, стр. 13.
- 6 Ибид, стр. 18.
- 7 Ибид, стр. 19.
- 8 Ибид, стр. 23.
- 9 Подаци о студији са линка: <https://ir.nust.na/items/d0bab813-dfea-4a71-acdf-ff0ba88f6f2f>
- 10 „Говорни чиновни и комуникационе стратегије студената англистике приликом вршњачког оцењивања аргументативних есеја у компјутерски посредованој комуникацији”, докторска дисертација, Ивана З. Чорбић, Филолошки факултет Универзитета у Београду 2023, стр. 7–10.

Прејлед Ђројиса...

ИЗДАЈАМО ЗНАЧАЈНЕ ПРОПИСЕ КОЈИ СУ ДОНЕТИ ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА...

ПОДСТИЦАЈИ, ДРЖАВНА ПОМОЋ

- Уредба о престанку важења Уредбе о утврђивању Програма подршке развоју пословне инфраструктуре у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 57/2024 од 28. 6. 2024)
- Правилник о допунама Правилника о подстицајима за инвестиције за унапређење и развој руралне инфраструктуре („Сл. гласник РС” бр. 57/2024 од 28. 6. 2024)
- Уредба о утврђивању Програма подршке малим предузећима за набавку опреме у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 57/2024 од 28. 6. 2024)
- Уредба о утврђивању Програма подстицања развоја предузетништва кроз финансијску подршку за предузетништво жена и жена самохраних родитеља у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Уредба о утврђивању Програма подршке развоју старих и уметничких заната и послова домаће радиности у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Уредба о утврђивању Програма подршке развоју пословне инфраструктуре у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Уредба о утврђивању Програма подстицања развоја предузетништва кроз финансијску подршку за почетнике у пословању и младе у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Уредба о утврђивању Програма развојна шанса – линија за прерађивачку индустрију у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Уредба о утврђивању Програма подршке јачању капацитета послодаваца укључених у дуално образовање у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Уредба о утврђивању Програма за подстицај развоја прерађивачких капацитета у области лова, рибарства, производње вина, пива и јаких алкохолних пића у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Уредба о утврђивању Програма подршке за развој предузетништва жена на селу у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 61/2024 од 19. 7. 2024)
- Уредба о измени Уредбе о утврђивању Програма подршке развоју пословне инфраструктуре у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 68/2024 од 9. 8. 2024)
- Правилник о изменама и допунама Правилника о начину и критеријумима расподеле средстава за

финансирање програма подршке развоју и функционисању система локалне самоуправе („Сл. гласник РС” бр. 69/2024 од 12. 8. 2024)

■ Уредба о измени Уредбе о утврђивању Програма подршке развоју пословне инфраструктуре у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 72/2024 од 23. 8. 2024)

■ Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 72/2024 од 23. 8. 2024)

ЗДРАВСТВО

■ Правилник о допуни Правилника о начину контроле квалитета лекова и медицинских средстава („Сл. гласник РС” бр. 63/2024 од 26. 7. 2024)

■ Листа лекова који се издају без лекарског рецепта и који се могу рекламирали у средствима јавног информисања („Сл. гласник РС” бр. 63/2024 од 26. 7. 2024)

ЕНЕРГЕТИКА

■ Уредба о ограничењу висине цена деривата нафте („Сл. гласник РС” бр. 63/2024 од 26. 7. 2024)

■ Правилник о обрачуну просечне велепродајне цене деривата нафте EVRO DIZEL и EVRO PREMIUM BMB 95 („Сл. гласник РС” бр. 64/2024 од 31. 7. 2024)

■ Одлука о изменама и допунама Методологије за одређивање цене приступа систему за пренос електричне енергије („Сл. гласник РС” бр. 70/2024 од 14. 8. 2024)

■ Одлука о изменама и допунама Методологије за одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса („Сл. гласник РС” бр. 70/2024 од 14. 8. 2024)

■ Одлука о изменама Методологије за одређивање цене приступа складишту природног гаса („Сл. гласник РС” бр. 70/2024 од 14. 8. 2024)

ОБРАЗОВАЊЕ

■ Правилник о допунама Правилника о Листи стручних, академских и научних назива („Сл. гласник РС” бр. 57/2024 од 28. 6. 2024)

■ Правилник о ближим условима у погледу избора, програма рада лектора на страним високошколским установама и другим питањима од значаја за ангажовање лектора („Сл. гласник РС” бр. 61/2024 од 19. 7. 2024)

■ Правилник о ближим условима за остваривање програма васпитно-образовног рада у здравственим установама („Сл. гласник РС” бр. 68/2024 од 9. 8. 2024)

Прејлед Ђројиса...

- Правилник о начину одређивања обавезе пружања услуга универзалног сервиса, нивоу детаљности и начину објављивања података о понуди услуга универзалног сервиса („Сл. гласник РС” бр. 61/2024 од 19. 7. 2024)
- Уредба о изменама и допунама Уредбе о ближем уређењу слова које морају да испуне шеме електронске идентификације за одређене нивое поузданости („Сл. гласник РС” бр. 68/2024 од 9. 8. 2024)
- Правилник о условима које мора да испуњава привредно друштво и друго правно лице за вршење мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа и услуга, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме, радио-опреме и терминалне опреме, у погледу кадрова, опреме и простора, као и начин спровођења контроле испуњености прописаних услова („Сл. гласник РС” бр. 68/2024 од 9. 8. 2024)
- Правилник о висини и начину плаћања средстава које привредни субјекти плаћају Регулаторном телу за електронске комуникације и поштанске услуге за административне трошкове настале приликом управљања, контроле и спровођења режима општег овлашћења („Сл. гласник РС” бр. 68/2024 од 9. 8. 2024)

ТАКСЕ

- Одлука о врстама девиза у којима се плаћају републичке административне таксе код дипломатско-конзуларних представништва Републике Србије и о висини курса динара за прерачунавање динарских износа такси у девизе („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Усклађени динарски износи из Тарифе републичких административних такси („Сл. гласник РС” бр. 59/2024 од 12. 7. 2024)
- Измена и допуна усклађених динарских износа из Тарифе републичких административних такси („Сл. гласник РС” бр. 63/2024 од 26. 7. 2024)
- Закон о изменама Закона о привременом уређивању начина наплате таксе за јавни медијски сервис („Сл. гласник РС” бр. 64/2024 од 31. 7. 2024)

ЈАВНЕ НАБАВКЕ

- Програм развоја јавних набавки у Републици Србији за период 2024–2028. године („Сл. гласник РС” бр. 68/2024 од 9. 8. 2024)
- Одлука о одређивању централизованих јавних набавки добара и услуга које ће спроводити Управа за заједничке послове републичких органа у 2025. години („Сл. гласник РС” бр. 59/2024 од 12. 7. 2024)

СПОРТ

- Уредба о измени Уредбе о националним спортским признањима и новчаним наградама („Сл. гласник РС” бр. 57/2024 од 28. 6. 2024)

- Правилник о стручном спортском испиту („Сл. гласник РС” бр. 65/2024 од 2. 8. 2024)

ДРУГЕ ОБЛАСТИ

- Одлука о измени Одлуке о привременој забрани увоза пелета од дрвета („Сл. гласник РС” бр. 57/2024 од 28. 6. 2024)
- Правилник о утврђивању Списка психоактивних контролисаних супстанци („Сл. гласник РС” бр. 58/2024 од 5. 7. 2024)
- Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Програма управљања водама у 2024. години („Сл. гласник РС” бр. 59/2024 од 12. 7. 2024)
- Правилник о измени и допуни Правилника о одређивању царинских органа за царинење одређених врста робе или спровођење одређених поступака („Сл. гласник РС” бр. 59/2024 од 12. 7. 2024)
- Одлука о врсти, обиму и начину испоруке података и докумената који се уступају без накнаде државним органима и организацијама, органима аутономних покрајина и јединицама локалне самоуправе („Сл. гласник РС” бр. 59/2024 од 12. 7. 2024)
- Правилник о утврђивању Програма мониторинга здравствене исправности предмета опште употребе за 2024. годину („Сл. гласник РС” бр. 61/2024 од 19. 7. 2024)
- Уредба о измени и допуни Уредбе о непокретностима за репрезентативне потребе Републике Србије („Сл. гласник РС” бр. 63/2024 од 26. 7. 2024)
- Уредба о измени Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника („Сл. гласник РС” бр. 63/2024 од 26. 7. 2024)
- Закон о измени и допунама Закона о посебним условима за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности („Сл. гласник РС” бр. 64/2024 од 31. 7. 2024)
- Правилник о изменама и допуни Правилника о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Сл. гласник РС” бр. 65/2024 од 2. 8. 2024)
- Одлука о утврђивању цена резервисаних поштанских услуга у унутрашњем поштанском саобраћају („Сл. гласник РС” бр. 66/2024 од 6. 8. 2024)
- Одлука о промени назива Југословенске кинотеке („Сл. гласник РС” бр. 72/2024 од 23. 8. 2024)
- Одлука о проглашењу престанка елементарне непогоде („Сл. гласник РС” бр. 72/2024 од 23. 8. 2024)
- Наредба о предузимању мера за спречавање уношења, појаве, ширења и сузбијања заразне болести куга малих преживара – *Peste des petits ruminants* у Републику Србију („Сл. гласник РС” бр. 72/2024 од 23. 8. 2024)

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ

Пословни саветник – штампани часопис: САВЕТОДАВНИ ЧАСОПИС ИЗ ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈА

Јавне набавке и буџети

Грађанско право

Кривично право

Управно право

Привредно право

Радно право

Унакрсни поглед